

Beszámoló a DEENK 2012. évi tevékenységéről

Az Egyetemi Könyvtár a Debreceni Egyetem egyik legösszetettebb, az oktatást és kutatást korszerű eszközökkel támogató intézményeként az elmúlt évben is dinamikus fejlődéssel sikeresen valósította meg céljait: olyan könyvtári rendszerként működik, ahol a tudás menedzsment összekapcsolódik a hagyományos és személyre szabott legkorszerűbb szolgáltatásokkal.

Nemzeti Könyvtári tevékenységek

A kötelezpéldány szolgáltatás révén a DEENK állománya 1952 óta lefedi a teljes magyarországi dokumentumtermést, az egyetemen kutatott és oktatott diszciplínák sokfélesége következtében pedig minden szakterület legfontosabb szakirodalmát tartalmazza. Egyedülálló értéke a gyűjteménynek, hogy minden hazai nyomdában előállított dokumentum kölcsönözhető formában hozzáférhető az egyetem polgárai számára. Az évente ingyenesen kb. 15–16 e kötet könyv, kb. 5000 folyóiratféleség, kb. 600 CD, 150 CD-ROM, DVD és egyéb kiadvány révén jelentős dokumentum-vagyonhoz jut a Debreceni Egyetem. Ennek anyagi, oktatási és tudományos hasznát a könyvtár az **ország, a régió és a teljes Debreceni Egyetem** számára kamatoztatja.

A *nemzeti gyűjtőkörre* alapozva a könyvtár **országos feladatot** lát el az Országos Dokumentum-ellátási Rendszerben (**ODR**). A DEENK az **ODR adatbázis** működtetése mellett a legtöbb könyvtárközi kölcsönzést teljesítő intézmény. A 2010-ben elnyert és 2012-ben lezárult 250 millió forintos pályázati támogatás egyik prioritása az volt, hogy az eddig működtetett országos szolgáltatás tovább fejlesztésével, **más központi szolgáltatásokkal együttműködve**, magasabb szinten biztosítsa az országos dokumentum szolgáltatást, teljessé téve a Magyarországon fellelhető és információszolgáltatásba bevonható dokumentumok körét.

A legjelentősebb ODR-szolgáltatók 2012-ben

Sorrend	Szolgáltató	Teljesített kérés	Az összes kérésből (34.738)
1.	DE Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (DEENK). Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtár	2990	8,6%
2.	Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár	2408	6,9%
3.	Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtára	2245	6,5%
4.	DE Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (DEENK). Kenézy Élettudományi Könyvtára	2081	6%
5.	Méliusz Juhász Péter Könyvtár	1964	5,7%
...	...	...	...
12.	DE Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (DEENK). Társadalomtudományi Könyvtár	778	2,2%

Gyűjtemény

Az egyetemi könyvtárnak alapfunkciójából következően feladata az intézményünkben folyó oktatás/kutatás/ gyógyítás/művészeti tevékenység és művelődés könyvtári és információs támogatása és ezek iránt az igény felkeltése.

Az oktatás megfelelő ellátásának alapját az Egyetemi Könyvtár 6,5 millió dokumentumot megközelítő gyűjteménye képezi, amelyet az oktatási igényekre alapozva és a rendelkezésre álló forrásokból tervszerűen épít. A tudatos állományépítés következtében gyűjteményünk korszerű, teljes mértékben megfelel az Egyetemen folyó oktatási, kutatási, gyógyítási és művelődési igényeknek.

A kötelesepéndányok szerepe az utóbbi években megnőtt: a karok nehéz pénzügyi helyzete ellenére is biztosítják a folyamatos szakirodalmi gyarapodást. A szűkülő költségvetési támogatás mellett a könyvtár minden évben sikeresen pályázik új dokumentumok beszerzésére az ODR támogatási rendszerben és biztosítja a megfelelő többes példányok kölcsönözhetőségét.

A gyarapodás statisztikai megoszlása a köteles és vásárolt dokumentumok között:

Megnevezés	Beszerzés összesen	Összesenből köteles	% (Köteles/összes* 100%)
Könyv	26 776	18 165	68
Folyóirat	2 977	1 602	54
CD+DVD	1 220	38	3
Plakát+ egyéb kiad	4 050	4 050	100
Összesen (db)	35 023	23 855	68

A **gazdasági válság** a folyóirat kiadásban is éreztette hatását, a korábbi évekhez viszonyítva **kevesebb új címféleség** (700 körül) érkezett köteles példányként. Egyetlen évben sem volt még ennyi késve megjelenő, vagy szünetelő kiadvány, különösen a pályázati pénzből kiadott periodikumok megjelenése akadozott, vagy végleg abba is maradt.

A Könyvtár maga is arra kényszerült, hogy hasonlóan az előző évhez, 2013-ra 234 címmel csökkentse a megrendelt nyomtatott külföldi folyóiratok számát.

Állománygyarapítás (vásárolt) alakulása

2009. – 2012. év

Év	Állomány gyarapítás (eFt)	Állománygyarapításból: Rendelt külföldi folyóirat	
		db	eFt
2009	404 117	914	275 000
2010	427 809	912	275 023
2011	364 630	673	239 350
2012	336 609	568	227 975
2012/2009 %	83	62	83

Szerencsére, az adatbázisok esetében nem történt lemondás, az egyes tudományterületek fontos bibliográfiai vagy teljes szöveges elektronikus gyűjteményei az EISZ vagy egyéb konzorciumi illetve előfizetési formában 2012-ben elérhetőek voltak az egyetem kutatói/oktató számára. Kisebbségi szakadatbázisoknál a hozzáférés nem volt folyamatos, ami természetesen az adott terület kutatóinak komoly nehézséget okozott (mezőgazdaság, matematika).

Szolgáltatások szervezése

A DEENK korszerű, a könyvtár helyétől és nyitvatartási idejétől független **internetes szolgáltatások bevezetésével** könnyítette meg a könyvtárat használó egyetemi polgárok munkáját.

- rutinszerűen működik az online **raktári modul**, amelynek segítségével nem csupán jelentős időt takaríthatnak meg az olvasók, hanem követhetik a raktári kérések aktuális állapotát is. Mód van további elektronikus szolgáltatásokra is pl. a kölcsönzések elektronikus hosszabbítására, előjegyzések kérésére.
- szintén az olvasók kényelmét szolgálja az olvasójegyek on-line hosszabbítását lehetővé tevő fejlesztés.
- a hatékonyabb olvasói tájékozódás érdekében a könyvtári szolgáltatások megismertetésére és a felhasználói párbeszédre alkalmas közösségi portálokat működtet. Az Informatikai Osztály által fejlesztett egységes kártyás nyomtatási rendszer **pályázati forrásból beszerzett új gépeken üzemel**. A DEENK igyekszik aktívan részt venni az egyetemi kártya projekt (DEKA) fejlesztésében is.
- A Neptun rendszer fejlesztőivel történt együttműködés eredményeként lehetővé vált, hogy a hallgatók a beiratkozási díjat a rendszeren keresztül egyenlítsék ki. A könyvtárba először beiratkozó hallgatók a NEPTUN-ban is kérvényezhetik a könyvtári beiratkozást.
- Szeptembertől az oktatók mellett az elmúlt tanévben érvényes olvasójeggyel rendelkező hallgatók is online hosszabbíthatják olvasójegyüket a DEENK honlapján.

- A **TANDEM szolgáltatással** a hallgatók online meg tudják rendelni az egyetemen született digitalizált tananyagaikat nyomtatásra. „A világ bármely pontjáról nyomtathatunk!” program pedig lehetőséget ad az olvasók számára dokumentumok nyomtatására nem csupán az egyetem minden campusáról, de bármely más helyről is. A nyomtatás az olvasó jelenlétében, bármely tagkönyvtárban történhet.

Használati adatok:

A DEENK minden egységének használata folyamatosan emelkedik. A könyvtár munkatársai számára –bár a szolgáltatások ellátása a új feladatok miatt igen megterhelő – azt igazolja vissza, hogy mind a hallgatók, mind az oktatók/kutatók elégedettek munkánkkal és fontosnak tartják. A munkatársak sem műszakpótlékot, sem túlórárt nem kapnak, jutalmat az elmúlt két esztendőben nem lehetett fizetni.

2012-re vonatkozó használati statisztika:

		Könyvtárhasználat tagkönyvtáranként							
Megn.	BTEK	Kenézy	Agrár	Társ.t	Műsz	GyFK	ZK	Össz.	
Regisztr. haszn.	35 156	6 620	3 131	9 744	1 157	1 219	350	57 377	
Szem. haszn.	761 746	280 000	79 000	206 706	75 000	14 960	12 000	1 429 412	
OPAC	876 790	482 672	173 500	260 823	69 837	30 661	3 300	1 897 583	
Kölcsönz. dok.	343 662	30 816	28 199	79 617	26 000	23 798	26 000	558 092	
Kvt. közti kére- s	Be- érk	3 599	3 434	56	1 074	89	199	-	8 451
	Kül- d	596	253	24	134	37	53	-	1 097

A DEENK egységeire vonatkozó egy napra vetített könyvtárhasználat:

A napi lebontásnál 250 munkanapot vettünk figyelembe, de a tényleges nyitvatartási idő ennél kevesebb volt 2012-ben, mert mind a téli mind a nyári időszakban kötelező zárva tartás volt elrendelve, ami minimum 10 munkanap csökkenést jelent.

Napi könyvtárhasználat

Megnevezés		Összes használat	1 munkanapra eső használat
Regisztrált használat		57 377	230
Személyes használat		1 429 412	5 718
OPAC		1 897 583	7 590
Kölcsönzött dokumentumok		558 092	2 232
Könyvtárközi kérés	Beérkezett	8 451	34
	Küldött	1 097	4

Tartalomszolgáltatás, kutatás támogatás:

A tartalomszolgáltatás minőségének emelését a 6.5 millió dokumentumot tartalmazó hagyományos gyűjtemény jobb szervezésével és hozzáférhetőségének biztosításával valamint az elektronikus dokumentumoknak a meglévő információs szolgáltatásokba való integrálásával értük el. Az elmúlt években az egyetem versenyképességét, tudományos eredményességét segítő, egyik legfontosabb fejlesztési stratégiai cél **a könyvtári tartalomszolgáltatás dinamikus fejlesztése** volt. Ma már a DEENK dokumentumvagyonának szerves részét képezik a külföldi elektronikus adatbázisok és online folyóiratok. Több mint **60**, jórészt teljes szövegű adatbázis áll a Debreceni Egyetem oktatói, kutatói, hallgatói és a könyvtárat használó olvasók rendelkezésére és **37.000** azoknak a folyóiratoknak a száma, amelyek teljes szövegben hozzáférhetők az egyetemi hálózaton.

Adatbázis használat I.

EBSCOHost adatbázisok (országos)

• Academic Search Complete	24 662
• Business Source Premier	15 241
• ERIC	14 202
• GreenFILE	14 634
• Health Source - Consumer Edition	14 370
• Health Source: Nursing/Academic Edition	14 591
• MasterFILE Premier	15 089

Adatbázis használat II.

Saját előfizetések

• Cell Press	5 373
• Wiley	20 902
• LWW	5 695
• EBSCO E-Journals	24 389

EISZ (országos)

• Elsevier (Science Direct)	151 502
• Springer	28 574
• JSTOR	32 969
• Scopus	47 093
• Web of Science	72 217

A könyvtár kiemelt célja volt, hogy az Egyetem legfontosabb tudásmenedzselő szervezeti egységévé váljon, amely az oktatót és kutatót tudományterületeken keletkezett belső tudásokat gyűjti, rendszerezi és hozzáférhetővé teszi. E célok elérését támogatja a TAMOP 4.2.3.-08/1-2009-0006 és 0017 számú pályázatok, melyek révén az egyetemi tudásvagyon széleskörű disszeminációja valósulhat meg különböző eszközökkel. A DEENK ennek érdekében indította újra az egyetemi szellemi vagyonának gondozását felvállaló **Egyetemi**

Publikációs Adatbázis építését, amely a tudományos publikációk bibliográfiai adatait rögzíti és teszi kereshetővé sok szempont alapján.

A Publikációs Adatbázis jelenleg **43116** rekordot tartalmaz. 2012-ben **25711** rekordot vettek kézbe a kollégák legalább egyszer, ezek közül **9553 új rekorddal** gyarapodott az adatbázis. Összességében az év folyamán 11890 új betöltés érkezett: a duplum-ellenőrzés során kiesett (kb. 1717) és a még feldolgozatlan (kb. 620) rekordokat leszámítva kapjuk meg a 9553 tételes gyarapodást. A duplum-ellenőrzésen átesett 1717 rekordot is kézbe kellett venni, s a duplum-státusz megállapítása után törölni.

A rekordok feldolgozásával 3 könyvtáros foglalkozik teljes munkaidőben. A kritikus időszakokban 9 további kolléga kapcsolódott be a munkába, így a fent említett rekordszámokkal összesen 12 könyvtáros dolgozott hosszabb-rövidebb ideig.

A citációs listák készítésével kapcsolatos teljesítmény két feldolgozó, két informatikus és 4 könyvtáros munkájának eredménye.

A Debreceni Egyetem Elektronikus Archívuma (DEA) az egyetemen keletkezett tudományos, oktatási és ismeretterjesztő anyagok teljes szövegének tárhelye, az Egyetem rektora által 2009-ben aláírt **Berlini Nyilatkozat** alapján a nyílt hozzáférés (Open Access) elvei szerint működik. A **DEA** kiemelt gyűjteményei a doktori disszertációk, szakdolgozatok, tudományos cikkek, oktatási segédanyagok. Külön egységet alkot a könyvtár digitális gyűjteménye, amely elsősorban Észak-Tiszántúl kulturális értékeit tartalmazza. A könyvtár digitalizálási munkájában kiemelt figyelmet fordít az egyetem történetével foglalkozó kéziratok, fényképek, dokumentumok elektronikus megőrzésére elősegítendő a Debreceni Egyetem 2012-es centenáriumi megemlékezését.

A DEA teljes terjedelmű dokumentumaira vonatkozó **2012. évi gyarapodása 13728** tétel, ebből a jelentősebb gyűjteményeinek 2012. évi gyarapodása:

Szakdolgozatok összesen: 3183

GV	
K	617
MÉ	
K	442
AJK	482
KT	
K	473
BT	
K	147
TTK	708
IK	314

Új PHD: 153

DETEP dolgozatok: 944

Publikációs Adatbázishoz kapcsolódó teljes szöveg: 7670

Digitalizált dokumentumok összesen: 1410

Folyóiratok	416
Digitalizált könyvek	37
Egyetemi Kiadó kiadványai	63

A 2012-es szenátusi döntés alapján, mely szerint minden szakdolgozatnak be kell kerülnie a DEA-ba, a BTK már 2012-ben csatlakozott a feltöltők köréhez. A szakdolgozatok feltöltéséhez 2013-ban az OEC öt kara, a Műszaki Kar és GYTK is csatlakozik. Ehhez kapcsolódóan a szakdolgozat-feltöltés és ellenőrzés új eljárási rendjének kidolgozására lesz szükség.

Disszeminációs pályázatban megvalósult az egyetem tudás menedzselő portálja

Kiadó

A Debreceni Egyetemen 2009-től a Könyvtár szervezetében működik az **Egyetemi Kiadó**, amelynek egyik fő feladata a karokon folyó jegyzet-és oktatási anyagok megjelentetése. Az elmúlt esztendőben a Kiadó gondozásában 128 cím jelent meg, amelyek kifejezetten az oktatási jegyzet kategóriájába tartoznak. Ennek 15%-a új jegyzet, 25%-a javított vagy átdolgozott. Öröndetesen emelkedik az elektronikus formában megjelentetett digitális tankönyvek/jegyzetek száma is. Az Informatikai Kar és a BTK oktatói sikeres TAMOP pályázati forrásból több mint 50 tananyag készült. A DEENK szintén jelentős számú (38) oktatási segédanyagot állított elő a különböző kurzusokhoz. Kiadói palettáján kiemelt helyen az egyetemhez köthető kutatási eredmények szakmai nyilvánosságát megteremtő szakirodalmi monográfiák, forráskiadványok, illetve lektorált tudományos folyóiratok szerepelnek, de szerzői között a különböző szakterületek több nemzetközi hírnévnek örvendő képviselője is jelen van. Fontos eredménynek tartjuk, hogy az OTKA 2011-től akkreditálta a Kiadót.

A könyvtár aktív szerepet vállal az elektronikus oktatási anyagok kidolgozásában, és az interneten elérhető források feltérképezésében, amelyeket egységes virtuális környezetbe integrál.

Pályázatok

TÁMOP-4.2.3-08/1-2009-0006	Új tudományos eredmények népszerűsítése és a tudományos tevékenységekhez kapcsolódó kezdeményezések fejlesztése a DE-n (össz.. 136 315 631 Ft), 2012. június 30-án lezárult	50 000 000 Ft
TÁMOP-4.2.3-08/1-2009-0017	Nemzetközi konferenciaszervezés és elektronikus kiadványfejlesztés a Debreceni Egyetem új tudományos eredményeinek disszeminációja érdekében, 2012. június 30.	30 000 000 Ft
TÁMOP-3.2.4.A-11/1-2012-0051	Élethosszig és határtalanul: Mobil eszközökkel elérhető szolgáltatásfejlesztés és szövegértés-fejlesztő képzések a DEENK-ben, 2014. 03.31-ig	49 400 000 Ft
TÁMOP-3.2.12-12/1-2012-0011	A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár szakembereinek továbbképzése a szolgáltatásfejlesztés érdekében, 2014.11.30-ig	15 000 000 Ft
TÁMOP-3.2.13-12/1-2012-0193	Rendhagyó könyvtári órák: a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár részvétele a tanórán kívüli nevelési feladatokban, 2014.február 28-ig	21 005 555 Ft
OpenAIRE (Open Access)	EU kutatási eredmények nyílt hozzáférése (össz.: 28 160 EUR), 2012.11.30-án lezárult	18 832 EUR (~5 650 eFt)
OpenAIREplus - OpenAIRE folyt	5 164 090 EUR összköltségvetésű projekt, ebből a DE – HUNOR össz költségvetése 27 673 EUR, 2014.05.31-igl	22 216 EUR (~6 665 eFt)
HURO/1001/14 1/2.3.1.	MindenkiNEK, Digitális írástudás fejlesztés (Temesvári Tibiscus Egyetemmel (60 000 EUR))	135 140 EUR (~40 540 eFt)

NKA, EMMI nyert pályázatok, megvalósítása 2013. évtől

Pályázat megnevezése		Elnyert összeg
NKA	Térképek védelmét, tárolását biztosító eszközök beszerzése	500 000 Ft
NKA	A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban lévő Biblia Latina című muzeális értékű könyv restaurálása	374 000 Ft
NKA	A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár dokumentumainak kötése	500 000 Ft
NKA	A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár állományrészének állományrészének portalanítása, fertőtlenítése, tisztítása és konzerválása (titokszoba)	500 000 Ft
NKA	Dr. Bakó Elemér jeles magyarságtudató, az amerikai magyarok nyelvének kutatója hagyatékának az USA-ból való hazaszállítása és megőrzése	1 623 000 Ft
EMMI	Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer működtetésének támogatására	6 910 000 Ft

Gazdálkodás:

A Debreceni Egyetemnek 2012-ben jelentős elvonásokkal kellett szembe néznie. Az állami támogatás csökkenés hatása a DEENK számára a következő intézkedéseket eredményezte:

- A DEENK állományából 2 fő elbocsátása történt a Gyermeknevelési Kar Könyvtárából a Kar forrás hiánya miatt
- további 4 főt saját bevételből kell finanszírozni

Alkalmazások (122 fő) forrás szerinti megoszlása:

- 8 fő pályázatból finanszírozott, 6,5 %
- 9+4 fő alkalmazása saját bevételes forrásból történik, 10,7 %
- 101 (15+60+20+6) fő alkalmazásának forrása állami támogatás, 82,8%

2012-ben 6 fő nyugdíjba vonult.

A DEENK 2012-ben működésére a következő támogatásokat kapta:

Állami támogatás

Me: eFt

Megnevezés	Működési keret	Könyv	Folyóirat	Adatbázis	Összesen
Személyi+járulék előirányzat	284 817				284 817
Dologi előirányzat	26 746	14 224	218 974	80 639	340 583
Összesen	311 563	14 224	218 974	80 639	625 400

A teljesült bevételek alakulása

- *Olvasószolgálat:* 32 764 eFt
- *Reprográfia, Kötészet:* 37 712 eFt
(születésnap krónika: 71 db, 676 620 Ft)
- *Kiadó:* 7 898 eFt
- *Fordító Iroda:* 16 638 eFt (935 db megrendelés, 497 db átutalásos és 542 db készpénzes számla)
- A bevételek részben a **működést** (bér, dologi), részben a **pályázati önerőt** biztosították.
- A bevételek hozzájárultak az **egyetemi rezsi** 10%, **tartalék** 2%, **felújítás** képzéshez 5%, továbbá novemberben és decemberben segítette **más egységek működését**.

2012-ben a DEENK bevételeiből jelentősen hozzájárult az egyetemet sújtó elvonásokhoz, ill. a bevétellel nem rendelkező egységek költségeihez, összesen 29 933 eFt-tal:

- *Bérmegtakarítás KP-i elvonása (jár.kal):* 12 598 eFt
- *Saját bevételből* 10 908 eFt hozzájárulás DE részére 2012.nov.
- *Saját bevételből rezsi+tartalék+5% felújításra, hozzájárulás a DE részére:* 6 427 eFt
- Pályázati önerő biztosítása: 6 899 eFt
- Hazai pályázatokra: 1 665 eFt
- EU-s pályázatokra: 5 324 eFt

Debrecen, 2012. március

Dr. Virágos Márta